

2026:2

doi: 10.63310/edu.2026.2.64735

Möten mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund: Motstånd, anpassning och nyskapande i det tredje rummet

Jennie Warström

Högskolan Dalarna
<https://orcid.org/0000-0003-0973-592X>
jwo@du.se

This article examines everyday encounters between preschool educators and guardians with migrant backgrounds in Swedish preschools, focusing on how resistance, adaptation, and emergent practices are articulated in the in-between space where they meet. The study is informed by Bhabha's theory of the "third space" and perspectives from linguistic ethnography. It is based on semi-structured interviews with eight preschool educators and eight guardians at three preschools in multicultural areas in Sweden. The analysis shows that educators often expect guardians to adapt to Swedish cultural norms, preschool routines, and implicit institutional rules. When such adaptation does not occur, guardians risk being positioned as "the Other" and understood through a deficit perspective. Guardians, in turn, both resist and adapt to preschool expectations: they may question practices such as outdoor play in bad weather, written information and the use of interpreters, while also emphasising the importance of learning Swedish and understanding how to live in Sweden. Transformative possibilities emerge when educators adopt a welcoming and flexible approach, invest in relationships, draw on multilingual and multimodal resources, and when multilingual staff act as linguistic and cultural brokers. The findings highlight how everyday encounters may either reproduce or challenge processes of othering and point to the need for reflexive and intercultural practices in preschool, teacher education, and policy.

Keywords: förskola, mellanrum, vårdnadshavare med utländsk bakgrund.

257

Received 6 Oct. 2024; Accepted 1 Apr. 2026; Published 11 May 2026

© The author(s). This is an Open Access article, distributed in accordance with Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Inledning

I denna artikel riktas intresset mot det dagliga mötet mellan vårdnadshavare med utländsk bakgrund och förskolepedagoger. Det dagliga mötet ska här förstås som det tillfälle när vårdnadshavare och förskolepedagoger möts vid lämning och hämtning av barn, och utländsk bakgrund som annan bakgrund än infödd svensk. Enligt förskolans läroplan (2018) ska förskolans personal samarbeta med hemmen för att barnen ska kunna utvecklas utifrån sina förutsättningar. Förskolan ska tydliggöra för vårdnadshavarna vilka mål utbildningen har, för att möjliggöra vårdnadshavarnas förståelse för och inflytande över verksamheten (Läroplan för förskolan, 2018). Dessutom är föräldrasamverkan viktig för barnens framtida skolframgång och flera forskare menar att föräldrainvolvering har stor betydelse för barnen (Cummins, 2000; Karoly & Gonzales, 2011).

I en svensk studie (Baghdasaryan m.fl., 2021) som berör vårdnadshavare med utländsk bakgrund och deras uppfattningar om det svenska samhället lyfts problem med kulturella skillnader och avsaknaden av dialog mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund. Vårdnadshavarna menar att det finns stora skillnader mellan barnomsorg, skola och föräldraskap i deras hemländer och i det svenska samhället. Studien visar även att vårdnadshavarna framhåller betydelsen av kommunikation, både för att de själva ska förstå vad som förväntas av dem och för att öka förståelsen för de kulturella skillnaderna mellan dem och den svenska förskolan (Baghdasaryan m.fl., 2021). Enligt Löthman (2022) finns det få studier i Sverige som belyser förskolans arbete med mottagande och introduktion av familjer med utländsk bakgrund (Lunneblad, 2017; Zetterqvist & Hagström, 2016), medan studier som undersöker kulturell och språklig mångfald i förskolan är något fler. Gemensamt för studierna, enligt Löthman (2022), är att de i de allra flesta fall har genomförts på förskolor där hälften eller en majoritet av barnen har haft utländsk bakgrund (Anderstaf m.fl., 2021; Lunneblad, 2006; Åkerblom & Harju, 2019). Internationella studier har visat på vikten av att förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund har en dialog med varandra, samtidigt som det ofta finns begränsade möjligheter till en ömsesidig kommunikation dem emellan (De Gioia, 2013; Sønsthagen, 2020; Tobin, 2020). I internationella studier framstår förskolepedagoger som oförberedda på att hantera de utmaningar det innebär att arbeta med vårdnadshavare med utländsk bakgrund (Tobin, 2020) samtidigt som kritik riktas mot avsaknad av fokus på kulturella skillnader i förskolans praktik (Kalkman & Clark, 2017; Tobin, 2020; Van Laere m.fl., 2018). Internationella studier uppmärksammar även den

EDUCARE

maktobalans som föreligger mellan vårdnadshavare med utländsk bakgrund och förskolepedagoger (Sønsthagen, 2020; Tobin, 2020; Van Laere m.fl., 2018), och på grund av att föräldrarna inte behärskar svenska språket och saknar kunskaper om hur utbildningssystemet fungerar är de ofta osäkra när det gäller att ställa frågor och uttrycka sina åsikter på förskolan.

I denna studie används Bhabhas (1994) mellanrumsteori för att analysera det dagliga mötet mellan vårdnadshavare med utländsk bakgrund och förskolepedagoger i förskolan. Genom att betrakta mötet mellan vårdnadshavare med utländsk bakgrund och förskolepedagoger som ett tredje rum analyseras huruvida det utvecklas en vilja till att förstå varandra, där möjlighet till utveckling kan ske och där något nytt kan skapas genom förhandling (Bhabha, 1994). Bhabhas (1994) mellanrumsteori är användbar för att skapa kunskap om de hinder och möjligheter som kan uppstå i mötet mellan vårdnadshavare med utländsk bakgrund och förskolepedagoger. Denna kunskap är viktig för att förbättra förståelsen om vilka effekter det får på samverkan dem emellan, som är betydelsefull för barnens fortsatta skolgång. Mellanrumsteorin bidrar med att belysa hur mötet mellan vårdnadshavare och förskolepedagoger kan upplevas och erfaras och hur vårdnadshavare och förskolepedagoger kan göra motstånd mot normer och regler som existerar på förskolan. Studien bidrar även till forskningsfältet genom att Bhabhas (1994) mellanrumsteori inte tidigare använts i förskoleforskning med fokus på vårdnadshavare med utländsk bakgrund.

Syftet med artikeln är att utforska mötet i mellanrummet där förskolepedagoger och vårdnadshavare möts. Mer specifikt riktas intresset mot aspekter av motstånd, anpassning och nyskapande i viljan att förstå varandra. Studien genomförs med hjälp av följande frågeställningar:

- 1) Vilka uttryck av motstånd framträder i mellanrummet?
- 2) Vilka uttryck av anpassning framträder?
- 3) Vilka uttryck av nyskapande framträder?

Tidigare forskning

Först behandlas forskning som berör mötet mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund i förskolan, därefter rutiner och aktiviteter i förskolan, och slutligen faktorer som försvårar och underlättar i mötet dem emellan.

Angående mötet mellan vårdnadshavare och förskolepedagoger visar forskning att pedagoger ser det som viktigt att vårdnadshavare betar sig som förskolan förväntar sig. Sønsthagen (2020) följde två förskolor i Norge där hon bland annat intervjuade vårdnadshavare med utländsk bakgrund och förskolepedagoger, och fann att för att pedagogerna skulle betrakta vårdnadshavarna som signifikanta aktörer behövde vårdnadshavarna uppfylla tre kriterier. För det första skulle vårdnadshavarna ha en viss färdighet i majoritetsspråket norska, för det andra skulle det finnas en god kemi mellan vårdnadshavarna och förskolepedagogerna, som även kunde kompensera för brister i det norska språket hos vårdnadshavarna, och för det tredje skulle vårdnadshavarna veta hur de skulle bete sig och förstå institutionens sociala koder.

Rutiner och aktiviteter i förskolan kan vara förvirrande för vårdnadshavare med utländsk bakgrund, och Lunneblads (2017) studie visar att det är viktigt att förskolepedagoger är flexibla i sina rutiner för att stötta vårdnadshavarna. Det kan enligt Lunneblad (2017) handla om att vara taktfull så att vårdnadshavarna inte tappar ansiktet. Sønsthagen (2020) fann att det fanns tillfällen när kommunikationen mellan vårdnadshavare och förskolepedagoger brast, och ett exempel var när en vårdnadshavare lämnade barnet på fel våning. Samtidigt betecknade förskolepedagogerna en vårdnadshavare som ofta initierade samtal som lätt att prata med och väldigt norsk (Sønsthagen, 2020). Det som Vuorinen (2020) menar underlättar samverkan är att vårdnadshavare och pedagoger har gemensamma referensramar att utgå ifrån, exempelvis tankemönster, språk och en samsyn på barn och hur en förskola fungerar. Likaså anser de att det underlättar om pedagoger och vårdnadshavare har samma förväntningar avseende hälsningsprocedurer och ögonkontakt samt om de har likartad syn på barnets uppväxt och fostran (Vuorinen, 2020). När dessa referensramar inte stämmer överens kan samverkan bli mer krävande, men nödvändigtvis inte mer ansträngd. Enligt Vuorinen (2020) beror det på personalens sociala kompetens, vilja och förankring i yrkesrollen. I Sønsthagens (2020) studie visade observationer av vårdnadshavarna att en viktig faktor på förskolan är att veta hur man ska bete sig. En av pedagogerna i den studien hade en särskild metod för att kommunicera med vårdnadshavarna. Hon tog fram album med bilder på barnets rutiner på förskolan, vilket engagerade vårdnadshavarna och ledde till att kommunikationen och interaktionen förbättrades. Vårdnadshavarna i Sønsthagens studie (2020) beskrev vikten av att förskolepedagogerna log mot dem och var välkomnande samt att barnen var nöjda och hade vänner. Dahl Bergsland (2017) intervjuade pedagoger och minoritetsföräldrar i Norge och fann att vårdnadshavarna fastnade i kategoriseringar och värderingar av pedagogerna. Detta påverkade hur

EDUCARE

de erkändes i förskolan, och för att komma ur dessa kategoriseringar krävdes det mycket av vårdnadshavarna i form av individuella resurser vilka de kanske ej besitter. Risken är då att förskolläraernas värderingar bidrar till en reproduktion av föreställningar om vårdnadshavarna som annorlunda. Resultatet visade även att vårdnadshavarna förväntades förstå vad förskollärarna ansåg vara de riktiga koderna för hur de som föräldrar borde agera vid hämtning och lämningsituationer (Dahl Bergsland, 2017).

De förskolepedagoger som själva hade utländsk bakgrund hade ofta en viktig nyckelroll i kontakten med vårdnadshavare med utländsk bakgrund, enligt Tobin (2020), men hennes studie visar även att deras roll underskattas. De förskolepedagoger som själva har annan bakgrund än den dominerande kan fungera som en religiös, kulturell och språklig brygga mellan invandrargrupper och förskolor, men detta kan även medföra att de känner sig klämda mellan två världar. När de försöker ta vårdnadshavarnas perspektiv riskerar de att betraktas som oprofessionella av de svenska förskolepedagogerna, och när de försöker beskriva för vårdnadshavarna hur den svenska förskolan fungerar utsetts de för att ses som för assimilerade av vårdnadshavarna. Tobin (2020) fann även att när de flerspråkiga pedagogerna tolkade åt vårdnadshavare och övriga förskolepedagoger redigerade de ofta vad som säs för att dölja för de inblandade när synen på saker och ting skilde sig åt.

Det gynnar interaktionen mellan vårdnadshavare och pedagoger om vårdnadshavarna är insatta i skolsystemet. Tadesse (2014) genomförde en studie i USA där hon utförde intervjuer med tre lärare samt intervjuer med fyra afrikanska mödrar som flytt från sina länder. Tadesse (2014) utgångspunkt var att barnens studieframgång till stor del berodde på om det fanns en gemensam förståelse mellan vårdnadshavare och skola angående deras meningsskapande avseende kulturella värderingar, tro, seder och sociala förmågor. Resultatet visade att en omtänksam, respektfull och kulturellt inkluderande kommunikation gynnar relationen mellan förälder och lärare, men även att lärarnas okunskap om flyktingarnas kulturella värderingar och syn på skolan samt vårdnadshavarnas brist på kunskap om skolsystemet i det nya landet och hur det fungerar kan hindra relationen hem och skola. Huruvida pedagoger är kulturellt inkluderande för att gynna relationen mellan pedagoger och vårdnadshavare framhåller även Karoly och Gonzales (2011) som avgörande för relationen. Lösningen ligger enligt Tadesse (2014) i att exempelvis anställa flerspråkig personal och översätta dokument:

Therefore, in order to foster effective refugee parent – teacher relationships, support services must employ a multidimensional approach that includes teacher-initiated interventions, engagement of school professionals in allocating time and resources, and linking school with local support groups. (Tadesse, 2014, s. 304)

I en litteraturstudie av Norheim och Moser (2020) visade sig jämlikhet och delat ansvar vara viktigt gällande samverkan mellan vårdnadshavare med utländsk bakgrund och förskolepedagoger. Norheim och Moser (2020) påtalar att om det finns en obalans när det gäller makt mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund, så kan det göra att vårdnadshavarna undviker att delta i förskolan och från att uttrycka sina åsikter.

Sammanfattningsvis betonas i tidigare forskning förskolepedagogernas roll i att stötta vårdnadshavarna, exempelvis genom att använda sig av bilder i kommunikationen. Vårdnadshavarna förväntas kunna majoritetsspråket och förstå de sociala koder och rutiner som finns på förskolan. Vidare visas att vårdnadshavarna exempelvis efterlyser välkomnande bemötande av pedagogerna och information om vad som förväntas av dem. Pedagoger som kan tala vårdnadshavarnas olika språk kan ha en nyckelroll genom att bygga broar mellan förskolan och hemmet men de är ofta underskattade och hamnar i kläm. Det framhålls att respektfull och kulturellt inkluderande kommunikation från förskolepedagogernas sida kan uppväga vårdnadshavarnas brist på kunskap om förskolesystemet, samtidigt som pedagogers ibland bristande kunskap om vårdnadshavarnas värderingar hindrar kommunikationen dem emellan.

Teorin om mellanrummet

I och med att studien fokuserar på mötet mellan två grupper som kan förstås som representerande olika kulturer är Bhabhas (1994) teori om mellanrummet (även kallad det tredje rummet) relevant för analys av pedagogers och vårdnadshavares upplevelser. Mellanrumsteorin bidrar med ett perspektiv där strukturer och föreställningar om varandra, i detta fall förskolans och förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund, kan lyftas fram och problematiseras. Att betrakta mötet mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund som ett tredje rum är relevant eftersom pedagogerna å ena sidan representerar en svensk förskolekontext, och de normer och värderingar som den svenska förskolan vilar på, och å andra sidan kan denna kontext vara ny och mer eller mindre okänd för vårdnadshavarna. Trots att teorin ursprungligen skapades ur ett postkolonialt samtidens kan samtiden ses som präglad och formad av

EDUCARE

kolonialismens föreställningsvärld (Bomström Aho, 2023). Genom den reproduceras enligt Bomström Aho (2023) den koloniala föreställningen om *vi* och *dem*, och genom intagandet av en postkolonial blick på mötet mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund synliggörs, problematiseras och ifrågasätts strukturer och föreställningar som förmedlas och reproduceras i en förskolekontext. Tidigare studier har använt Bhabha som teoretisk grund angående nyanlända elever i skolan, elever på språkintröduktion och för att belysa livshistorier bland migrantfamiljer i en svensk och internationell kontext (se exempelvis Aman & Dahlstedt, 2021; Bomström Aho, 2023; Gill, 2020; Kyaga Goldstein & Borgström, 2009).

Med begreppet mellanrum syftar Bhabha (1994) på det mellanrum som skapas när två människor eller kulturer möts. Mellanrummet kan beskrivas som ögonblick eller processer som produceras genom kulturella skillnader och jag tolkar Bhabhas mellanrumsteori som en metafor för de ögonblick eller processer i mötet mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund där utanförskap kan uppstå eller möten utvecklas. Bhabha menar även att när två kulturer eller identiteter möts skapas en mellanrumspostion som består av en övergångsperiod där något nytt kan skapas inom vilken det finns utrymme för förhandling. Detta möte medför att individen hamnar i ett mellanrum där denne dels befinner sig i sin ursprungskultur, dels har kommit in i en annan kultur som tidigare var okänd. Här används i likhet med Bomström Aho (2023) teorin om mellanrummet som synliggör den position som vårdnadshavare hamnar i när de möter förskolan som institution i det nya landet. Denna mellanrumspostion kan användas för att studera vårdnadshavarnas och förskolepedagogernas möte och vad som sker i detta. Bhabhas (1994) begrepp *den Andre* blir även användbart i denna studie eftersom en människas syn på *den Andre* får betydelse i mötet. Vårdnadshavarna kan antingen ses som *De Andra* som förväntas *anpassa* sig till förskolans normer och regler, eller så kan de göra *motstånd* mot detta. Både vårdnadshavare och förskolepedagoger kan göra motstånd mot dessa normer och regler, och pedagogerna kan skapa ett möte med vårdnadshavarna där de möts som jämlikar och skapar något nytt.

Bhabhas begrepp det tredje rummet beskriver mellanrummet där främlingar möts och tvingas översätta varandra. I det tredje rummet skapas enligt Bhabha (1994) en hybrididentitet, där *den Andre* varken är ingetdera eller både och, utan ett tredje, en hybrid. I detta tredje rum formas idén om olika kulturer och vad dessa innebär, och där förhandlas dessutom maktrelationer, som kan handla om individer, grupper eller institutioner, vilket innebär möjlighet till förändring och *nyskapande*. I denna studie används tredje rummet för att representera mötet mellan pedagoger och

vårdnadshavare, som ett fysiskt, tidsmässigt och socialt rum. Mötet sker ofta i tamburen på förskolan där förskolepedagoger och vårdnadshavare på något vis kommunicerar och interagerar om barnet med varandra.

I denna studie studeras vad som händer i mötet, som ett mellanrum, mer specifikt huruvida vårdnadshavare och förskolepedagoger visar *motstånd* eller *anpassning* gentemot det nya de möter och huruvida de går ut i ett möte med varandra och något nytt kan skapas. I studien används begreppen *motstånd*, *anpassning* och *nyskapande* utifrån Bhabha, för att utforska hur de framträder i mötet mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare. Genom att betrakta mötet som ett tredje rum synliggörs studiet av de normer och värderingar som den svenska förskolan vilar på, vilket kan leda till att förskolepedagoger lägger ansvaret på vårdnadshavaren och dennas brister i exempelvis svenska eller kännedom om vad som förväntas av en förälder i svensk förskola. Detta medför en risk för att föräldern betraktas som den som är i behov av att lära sig svenska och svenska normer för att bli som *vi* vilket påverkar vad som sker mötet i mellanrummet. Om mötet i stället blir en möjlighet att skapa något nytt, i enlighet med Bhabha, betyder det att det finns en ömsesidig vilja till att förstå varandra, där möjlighet till utveckling och nyskapande kan ske genom förhandling.

Metod och material

Föreliggande studie är en del av en studie där mötet mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund generellt utforskas med intervjuer som grund, och i denna delstudie ligger fokus på det rum där förskolepedagoger och vårdnadshavare möts i det vardagliga samtalet.

Eftersom förskolan är en plats där det dagligen sker kommunikation och interaktion av olika slag, bland annat mellan pedagoger och vårdnadshavare, används här den etnografiska inriktning som benämns lingvistisk etnografi (Copland & Creese, 2015). Inom lingvistisk etnografi betraktas språk som en kommunikativ handling i en social kontext i människors vardagliga rutiner, såsom i detta fall förskolan. Lingvistisk etnografi handlar om att studera hur språk används av människor och vad detta kan säga oss om sociala begränsningar, strukturer och ideologier vilket blir relevant för denna studie (Copland & Creese, 2015). Studiens grund i lingvistisk etnografi innebär att frågor om makt blir centrala, och erbjuder verktyg att skapa en förståelse för de komplexa fenomen som aktualiseras i samband med samverkan och interaktion mellan vårdnadshavare med utländsk

EDUCARE

bakgrund och pedagoger i en förskolekontext. Den tolkande ansatsen innebär att studera människors handlingar ur deras synvinkel, samtidigt som hänsyn tas till hur dessa interaktioner är inbäddade i en större social kontext. Eftersom jag är färgad av min tidigare erfarenhet som förskollärare och väl insatt i verksamhetens dagliga rutiner, behöver jag göra det välkända obekant. Då behövs enligt Copland & Creese (2015) en tolkande ansats eftersom de institutioner vi känner till bäst, de rutiner vi utför oftast och de interaktioner som vi deltar i är så välkända för oss att vi inte längre uppmärksammar dem (Copland & Creese, 2015).

För studien används intervjuer med personal och vårdnadshavare i Sverige, som genomfördes på tre förskolor, och sammanlagt intervjuades åtta pedagoger och åtta vårdnadshavare. Det var svårt att rekrytera förskolor till studien men tre förskolor tackade ja till att delta. Kriterier för urval av förskolor var att de var belägna i ett mångkulturellt område, vilket här definierades som ett område med invånare med varierade kulturella, etniska och religiösa bakgrunder.

I ett inledande skede besöktes förskolorna ett par dagar när vårdnadshavare lämnade och hämtade sina barn för att bekanta mig med miljön, men inget material från dessa tillfällen används i studien. Jag lade mycket tid på att vara på förskolan för att lära känna föräldrarna innan jag frågade om de ville delta i studien. Det visade sig relativt snart att vårdnadshavarna var avvaktande och även misstänksamma mot vad studien egentligen handlade om. De pedagoger som fanns på förskolorna, både de som kunde flera språk och de med svenska som förstaspråk försökte på olika vis tala med vårdnadshavarna om vad studien innebar, och lugna dem med att det inte var riskfyllt att medverka. Samtyckesblanketter delades ut till samtliga vårdnadshavare med utländsk bakgrund på det språk de önskade. Några ville ha blanketter både på svenska och på sina respektive språk, och några ville även ha inspelningen av samtyckesblanketten. Det tog uppskattningsvis tre till fyra veckor på varje förskola innan jag fick tillbaka blanketterna av vårdnadshavarna, och då hade de flesta tackat nej. Slutligen tackade åtta vårdnadshavare ja till att delta i studien, samt åtta pedagoger. På den första förskolan intervjuades två förskollärare och en barnskötare samt två föräldrapar. På den andra förskolan, intervjuades en förskollärare, två barnskötare samt två vårdnadshavare. På den tredje förskolan, intervjuades två vårdnadshavare. Jag har valt att inte koppla deltagarna till respektive förskola i texten av anonymitetsskäl. För mer information om deltagarna se tabell 1.

Vissa av vårdnadshavarna som enligt tabellen nedan vistats i Sverige relativt lång tid var dock förstagångsföräldrar, och det gäller mer specifikt vårdnadshavare tre och fyra. För att svara på

forskningsfrågorna används i artikeln samtliga intervjuer. Samtliga deltagande pedagoger och vårdnadshavare har informerats och gett sitt samtycke till deltagande i studien. Samtyckes- och informationsbrev översattes till de aktuella språken med hjälp av en översättarbyrå till ett skriftligt dokument och en ljudinspelning på det aktuella språket. I något fall hjälpte pedagoger på förskolan som kunde vårdnadshavarnas olika språk till när vårdnadshavarna fick information om studien.

Tabell 1*Deltagare i studien*

Förskolepedagoger	Titel	Vårdnadshavare med utländsk bakgrund	Tid i Sverige
Pedagog 1	Förskollärare, har svenska som förstaspråk	Familjepar 1	6 år
Pedagog 2	Förskollärare, har svenska som förstaspråk	Familjepar 2	9 år
Pedagog 3	Förskollärare, har svenska som förstaspråk	Vårdnadshavare 1	8 år
Pedagog 4	Barnskötare, har svenska som förstaspråk	Vårdnadshavare 2	6 år
Pedagog 5	Barnskötare, har svenska som andraspråk	Vårdnadshavare 3	16 år
Pedagog 6	Resursperson och barnskötare, har svenska som andraspråk	Vårdnadshavare 4	18 år
Pedagog 7	Barnskötare, har svenska som andraspråk		

Intervjuerna var semistrukturerade (Cohen & Morrison, 2007) och skedde individuellt med en pedagog eller vårdnadshavare i taget. Två familjepar valde att intervjuas parvis eftersom de inte ville ha tolk närvarande och fäderna då kunde fungera som tolkar för mödrarna. Intervjuerna spelades in med diktafon och transkriberades, utom vid ett tillfälle när en förälder motsatte sig att spelas in och då enbart anteckningar användes där jag antecknade både under intervjun och direkt efteråt.

Materialet som studien bygger på innehåller känsliga personuppgifter som exempelvis deltagarnas etnicitet. I studien har vårdnadshavare med utländsk bakgrund intervjuats och data som innehåller uppgifter om deras språkfärdigheter har spelats in, och detta kan upplevas som obekvämt för

EDUCARE

vårdnadshavarna. Detta innebär att information om studien behövdes förmedlas tydligt till samtliga inblandade och att jag var observant när jag tillfrågade informanterna på sådant som kunde tyda på ovillighet att delta. Eftersom jag och pedagogerna till viss mån kan ses som personer som har makt krävs medvetenhet om risken att vårdnadshavarna tackar ja till deltagande för att behaga förskolepedagogerna. Materialet anonymiserades för att förhindra igenkänning av deltagarna och förvarades i ett låst skåp och en lösenordskyddad dator, vilket är ett krav enligt Vetenskapsrådet (2024).¹

Intervjuerna transkriberades med verktyget Transana och skrevs ner ordagrant med vissa skriftspråkmässiga justeringar eftersom vissa av deltagarna hade svenska som andraspråk och detta gjordes för att göra excerpten läsbara (Brinkmann & Kvale, 2018). Sedan lästes transkripten igenom ett flertal gånger. I excerpten markeras en kortare paus med (...).

I analysen har teorin har guidat analysarbetet genom att transkripten analyserades med hjälp av Bhabhas (1994) begrepp: motstånd, anpassning och nyskapande, så att sådant som kunde tolkas som motstånd, anpassning eller nyskapande identifierades. I analysen färgkodades uttalanden från deltagarnas utsagor utifrån ovanstående begrepp. Exempel på vad som tolkades som motstånd från vad vårdnadshavarna uttryckte kunde gälla motstånd mot en väl etablerad norm i förskolans verksamhet att barnen ska vara ute oavsett väder. Som anpassning kodades när förskolepedagogerna uttryckte att vårdnadshavarna skulle anpassa sig till förskolans regler men även kulturella normer. Som något nytt tolkades exempelvis när förskolepedagogerna exempelvis talade om vikten av att skapa en god relation med vårdnadshavarna och de gav olika exempel på hur detta kunde gå till. Utifrån detta valdes sedan excerpten från intervjuerna ut.

Gällande studiens validitet påtalar Cohen & Morrison (2007) att vid exempelvis interkulturella studier är intentionen att bedriva forskning där forskaren och deltagarna är medlemmar av olika kulturer, vilket stämmer väl in på studien gällande vårdnadshavare med utländsk bakgrund och förskolepedagoger. Angående kulturell validitet ska teori och tidigare forskning vara lämplig för

---

¹ Etikprövning godkänd 2022, Dnr 2021–03647

Warström

målkulturen, och det ska finnas etiska överväganden. Postkolonial teori såsom Bhabha (1994) används i studien vilket är lämpligt för målkulturen.

Samtidigt som studien ger en viktig inblick i mötet i mellanrummet där förskolepedagoger och vårdnadshavare möts i förskolan är underlaget enbart från tre olika förskolor med ett fåtal informanter. Studiens begränsade antal deltagare uppvägs av att dessa vårdnadshavares röster representerar en grupp som sällan framträder i förskoleforskning.

Resultat

Nedan presenteras analysen gällande motstånd, anpassning och nyskapande som det uttrycktes i mellanrummet mellan dessa förskolepedagoger och vårdnadshavare. För att förhindra igenkännande används pronomenet *hon* för samtliga intervjupersoner.

Uttryck av motstånd

Motstånd mot normer och regler uttrycktes av både av vårdnadshavare och förskolepedagoger. Detta gällde från vårdnadshavarnas sida utomhusvistelse, skriftlig information från förskolan och upplevda trakasserier samt motstånd mot att använda tolk vid exempelvis utvecklingssamtal. Flera av vårdnadshavarna uttryckte att de motsatte sig att barnen ska vara utomhus när det exempelvis regnar mycket för att de ansåg att barnen då riskerar att bli sjuka. En vårdnadshavare uttrycker det så här:

att när det regnar jättemycket och sånt där då ska inte barnen vara ute så mycket och bli blöta det där tänkte jag på jättemycket ... regn å allt det där det är lätt att dom blir förkylda å sjuka å allt det där. (V3)

Dessutom uttrycker de ett motstånd mot den skriftliga information de fick från förskolan. Angående information uttrycker en vårdnadshavare motstånd mot att förskolepedagogerna kommer med den skriftliga informationen till vårdnadshavare när de ska lämna eller hämta sina barn, eftersom det då upplevs som stressigt och rörigt. Hon efterlyser i stället fler fysiska möten där vårdnadshavare och förskolepedagoger skulle kunna sitta och tala med varandra i lugn och ro:

jag tycker det är bra att man ska sitta och prata ... men det oftast kommer bara när man lämnar ett barn här ... dodododo (visar med kroppen hur förskolepedagogen lämnar över flera papper) man

är stressad hela tiden ... (härmar förskolläraren) ”jo nu ska ni göra såhär ... ja ni glömde papper ni ska göra! Ok,” jag tycker det är bra om man ska sitta och prata ... när man lämnar barnen är stressade så ja. (V2)

Motståndet manifesteras här gentemot skriftlig information från förskolan och att vårdnadshavaren upplevde att det är svårt att ta in all den informationen skriftligt när den ges vid lämning och hämtning. Trakasserier var det en vårdnadshavare som uttrycker sig uppleva på förskolan, och hon menar att om någon förskolepedagog har en konflikt med någon vårdnadshavare på förskolan så vågar vårdnadshavaren inte säga ifrån. Hon efterlyser att någon som inte är anställd på förskolan skulle komma dit som vårdnadshavarna då skulle våga tala med om de problem som finns på förskolan. Dessa problem handlar enligt vårdnadshavaren om att hon känner sig trakasserad av vissa förskolepedagoger som hon upplever inte har ett trevligt bemötande mot vårdnadshavare med utländsk bakgrund (I står för intervjuaren):

V2: Ibland det finns några stycken som tjuvar lite grann har väldigt stenhårt koll på invandrarföräldrar det är inte bara jag som upplever det jag har också många kompisar från ...

I: men är det otrevlig attityd? är det så som du och dina kompisar upplevt att vissa människor är ...

V2: ja det kan hända ibland men inte alltid inte alla ... det är inte fel på förskolan det är inte fel på svenska samhället det är bara nån här som har eget personlig karaktär det är inte bara här ... på arbetsplats finns såna på myndigheter också som bara fokuserar på invandrare och dom försöker att inte trakassera men på grund av språket på grund av bakgrund ... såna grejer.

Vårdnadshavaren uttrycker även ett försök att få till en förändring av situationen och kan även förstås som en väg till nyskapande:

det vore bra om det fanns nån utanför som kan lyssna på oss om vad som händer här och kan kolla med bägge två, hur är det? Det måste vara nån opartisk som kan bedöma grejerna och lyssna på föräldrar och så. (V2)

Gällande att använda sig av tolk vid utvecklingssamtal uttrycker en vårdnadshavare: ”nä vi behöver inte tolk det är inte så svårt”(V1). När förskolepedagogerna uttrycker motstånd angående vårdnadshavarnas motvilja att använda tolk antar en förskolepedagog att när vårdnadshavarna inte vill det kan det handla om att vårdnadshavarna inte vill ställa några krav på förskolan. Hennes erfarenhet är att efter att förskolepedagogerna väntat ett tag beslutar sig ändå vårdnadshavarna för att använda sig av tolk vid mötet. Hon antar att motståndet mot att använda tolk även kan bero på att vårdnadshavarna inte känner förtroende för en främmande person och oroar sig för om tolken har tystnadsplikt:

och sen kan jag tänka också det är ju många som känner varandra ... det är ganska litet ställe och visst att dom har tystnadsplikt men man vet ju aldrig ändå så vissa kan nog tycka att det kan vara lite jobbigt om det är speciella grejer som ska tas upp och sådär. (P4)

I den dagliga verksamheten händer det att förskolepedagoger som kan vårdnadshavarnas språk får tolka åt kollegor. En förskolepedagog uttrycker ett motstånd mot just detta, men säger att hon ändå ställer upp ändå för att inte vissa situationer ska bli större än vad de är:

jag känner ibland att om jag inte kliver in nu så blir den här situationen så stor så det är bättre att jag kliver in och ger några tankar till den föräldern jag tror att det handlar lite om att jag har både fler språk och jag har bra svenska... det kommer ibland föräldrar från andra sidan och ställer frågor till mig för att veta mer om saker... jag har varit med om många gånger dom (personalen) kommer och hämtar mig, kan du va med och berätta för... till exempel jag har varit med om andra svåra samtal också för att dom tycker att jag kan formulera mig bra och va med och stötta både föräldrar och kollegor ... jag har blivit lite hård också mot mina kollegor för det blir för mycket där blir det alldeles för mycket. (P7)

Förskolepedagogen uttrycker alltså ett ansvar att gå in och tolka för att missförstånd inte ska ske, men att hon upplever det jobbigt om samtalet handlar om känsliga frågor, och att hon på grund av detta upplever sig få en för stor arbetsbörda.

Sammanfattningsvis uttrycks motstånd från vårdnadshavarnas sida avseende barnens utevistelse vid vad de anser vara dåligt väder och för mycket skriftlig information från förskolan. Detta synliggör den mellanrumsposition som vårdnadshavarna kan uppleva att de hamnar i där de riskerar att lämnas ensamma med att förstå varför utevistelse är en viktig del i den svenska läroplanen. Vidare synliggör deras motstånd mot skriftlig information och önskan om fler fysiska möten att de även upplever sig bli lämnade med ansvaret att ensamma förstå den skriftliga informationen, jämfört med om förskolepedagogerna muntligt hade framfört informationen vid en kort pratstund. När en vårdnadshavare upplever vad hon kände som trakasserier från vissa förskolepedagoger på grund av sin utländska bakgrund blir upplevelsen av en syn på vårdnadshavaren som *den Andre* tydlig, som någon som är avvikande och annorlunda och som inte följer normen av vad som kan betraktas som svenskt. De motstridiga känslorna som en förskolepedagog hade angående tolkning riktades mot vårdnadshavarnas motvilja detta. Detta kan förstås som att förskolepedagogerna vill förstå vårdnadshavarna och höra deras synpunkter om förskolan, vilket kan ses som en form av nyskapande. En fråga som kan ställas utifrån detta är dock hur det påverkar relationen mellan hem och förskola, när vårdnadshavare motsäger sig tolk och förskolepedagoger går emot deras vilja. Detta kan även ses i ett maktperspektiv där vårdnadshavaren blir sedd ur ett bristperspektiv av

förskolepedagogerna och förskolan den som har mandat att besluta i frågan. Det dilemma som uppstår inom arbetslaget när en förskolepedagog som behärskar någon vårdnadshavares språk upplever sig hamna i känsliga situationer när hon ombeds tolka åt kollegor, medför att hon hamnar i en mellanrumsposition som uppfattas negativ av henne.

Uttryck av anpassning

Angående uttryck för anpassning skiljer sig vårdnadshavarna och förskolepedagogerna åt angående vem de lade ansvaret på, sig själv eller andra. Vårdnadshavarna uttrycker en vilja till anpassning i form av att anpassa sig till det svenska språket och det svenska samhället och dess kultur. Vårdnadshavare 3 uttrycker anpassning i form av att det viktigaste att kunna om man bor i Sverige är det svenska språket, och då speciellt att det egna barnet lär sig det svenska språket. Detta visar på att vårdnadshavaren sätter svenskan före barnets övriga språk. Även en annan vårdnadshavare lyfter vikten att barnen lär sig det svenska språket, och hur man ska leva i Sverige:

ja vi kämpar iallafall att vi ska lära dom hemma och så plus vårt språk våran kultur allting ... ja dom ska det är viktigt tycker jag annars dom skulle växa som oss dom skulle växa upp om de var bara hemma med oss ... dom ska lära sig språket och svenska samhället och allting. (V2)

Vårdnadshavaren uttrycker en vilja till anpassning till det nya landet genom att lära barnen de olika språken samt både svensk kultur och den egna kulturen i hemmet. Samtidigt uttrycker hon det jobbiga i situationen att som vårdnadshavare komma från en annan kultur, ett annat land och samhälle, och behöva lära sig mycket nytt på en gång. Hon betonar att det tar tid och efterlyser någon som skulle kunna förklara hur saker fungerar i Sverige:

det är ja (suckar) ja mycket nytt mycket nytt men jag har inte haft problem ... mycket koll hur lät dom vad dom gör ... man behöver bara lära sig att säga till det är det bästa som finns tycker jag ... säga till hur ska man göra vad ska man göra. (V2)

I citatet uttrycker vårdnadshavaren en upplevelse av att det är mycket nytt att ta in när vårdnadshavaren kommer som ny till Sverige, och att det är ett ansträngande arbete. Hon uttrycker även en vilja till anpassning till förskolans verksamhet med att säga att ”Vi är inte så krävande, vi lämnar och hämtar bara”.

Förskolepedagogerna ger också de uttryck för anpassning men då gäller det på vilka sätt de anser att vårdnadshavarna ska anpassa sig till svensk kultur och de normer och regler som gäller i en svensk förskola. Ett exempel på detta är att en förskolepedagog berättar om vårdnadshavare som

Warström

inte vill att förskolepedagogerna tar av barnet dess själ (som den hade på huvudet) när barnet ska äta, vilket har skett:

då plockade vi [av] den när vi skulle in och äta lunch å så... ja det var mamman som reagerade lite hårt ... men vi förklarade också hur kladdigt och smutsigt [den blev] å de samla bakterier och hon är bara liten ... men samla mycket bakterier här när man äter och det blir inte bra för hennes hälsa ... ja det tog lite och sen förstod hon så att det blir bra att vi tar den efter att hon vaknat å sen får hon den tillbaka. (P5)

Citatet belyser hur förskolepedagogerna går emot vårdnadshavarens vilja att låta barnet bära själ, och i detta fall begär att vårdnadshavaren ska anpassa sig till den svenska förskolans kulturella normer. Samtidigt sker även här en anpassning från förskolepedagogernas sida genom att de låter barnet få ha på sig slöjan igen efter maten.

En förskolepedagog beklagar sig över att vårdnadshavarna har svårt att anpassa sig till den svenska förskolans rutiner. Hon framhåller att hon förväntar sig att vårdnadshavarna ska veta vad som gäller när de kommer till förskolan så att förskolepedagogerna slipper ha diskussioner med vårdnadshavarna om sådant som förskolepedagogerna anser ska gälla detta som bara tar tid:

P7: alltså förväntningarna på föräldrarna innan man ska skriva upp sig på en förskola läsa rent vad det handlar om för man kan läsa på olika språk där också ... svenska föräldrar förstår att man att dom har ansvaret själva

I: ja när dom hämtar och lämnar sina barn?

P7: ja men andra [utländska föräldrar] dom kan stå där och bara stirra jamen byt på mitt barn dom kan säga så också kan du byta på mitt barn?

I: ja när dom har kommit för att hämta?

P7: jag brukar berätta för dom att när du kommer hit det brukar vara såhär på förskola så det inte blir förvånat när någon kommer fram till dig och säger att du får byta på ditt barn.

Detta visar dels hur förskolepedagogerna anser att vårdnadshavare med utländsk bakgrund bör anpassa sig till de regler och normer som gäller på förskolan, dels hur de jämförs med de infödda svenska vårdnadshavarna och riskerar att bli sedda som ”*de andra*”. Att förskolepedagogerna förväntar sig anpassning från vårdnadshavarna visar sig också, som tidigare nämnts, angående utevistelse och att de betraktar den som en självklar del i den svenska förskolan, men att de ofta får förklara detta för vårdnadshavarna:

EDUCARE

det kommer mycket sånt som varför ska ni vara ute när det är kallt ute till exempel när det regnar när det ska blåsa och när det ska ... och så man förklarar om och om igen ... och det blir liksom det dröjer ju ganska länge tills föräldrarna förstått ... alltså det är ju så på Sverige och svenska förskolor går man ut ... hänvisar på läroplan ... så att man har liksom varför man gör det. (P7)

Ett annat exempel på hur vårdnadshavarna förväntades anpassa sig är när en förskolepedagog beklagar sig över feltolkningar gällande förskolans regler, till exempel när angående barnens kläder:

Om jag ska visa att men du det är bra om dom har det här [håller upp armarna i luften som att hon visar ett plagg] ... eller om man har nån som: -Men vadå? Tror du inte jag kan mitt barn? Jo du kan ditt barn hemma men här är det vi som .... (P3)

Ovanstående visar på en förhandling som kan uppstå i mötet mellan vårdnadshavare med utländsk bakgrund och förskolepedagoger avseende vem som ska anpassa sig, och där föräldraskapet på något vis förväntas bli överlämnat till förskolepedagogerna när barnen kommer in på förskolan.

Ett sätt att få vårdnadshavarna att anpassa sig till förskolans rutiner och regler är enligt en förskolepedagog att hänvisa till rektor:

men det kan finnas några eller kanske nån som är väldigt bestämd och inte går med ... och då tänker man lite såhär ... då bokar vi samtal ... med rektorn också äh vi brukar ju hänvisa rektor nu den här informationen kommer uppifrån och säga det som gäller... hehe det är väldigt intressant att när man pratar om att rektor ska vara med då kan dom backa ... och rektor gör alltid på skriftligt skriver vad vi har pratat om. (P7)

Detta citat belyser en maktdimension som visar att när vårdnadshavarna visar motstånd mot förskolans rutiner och regler ställer sig förskolan i en maktposition gentemot vårdnadshavarna genom att tillkalla rektor, som någon som tillskrivs större makt.

Sammanfattningsvis gällande uttryck av anpassning, framkommer att vårdnadshavarna uttrycker en vilja till anpassning, och att de även försöker att få sina barn att göra detsamma, angående språk, det svenska samhället och dess normer. Samtidigt uttrycker de hur svårt detta kan vara. De befinner sig alltså i en mellanrumssituation som enligt Bhabha (1994) innebär att de försöker närma sig det som är nytt. De uppger även ett intresse för att behålla sin kultur men att detta då är något som sköts i hemmet vilket visar på att de befinner sig mellan två kulturer, vilket Bhabha (1994) kallar hybridisering där de dels vill närma sig den nya kulturen, dels försöker bibehålla sin kultur. Även förskolepedagogerna kopplar anpassning till vårdnadshavarnas ansvar att anpassa sig till förskolans normer och regler, och även till den svenska kulturens normer. Både vårdnadshavare och förskolepedagoger talar om anpassning, och från förskolepedagogernas sida skedde det exempelvis

i exemplet med slöjan, då de enbart tog av den under lunch för att undvika att den smutsades ner. Ibland uttrycker förskolepedagogerna att det är vårdnadshavarna som förväntas anpassa sig till den svenska kulturen och förskolans normer och regler. Detta synliggör hur vårdnadshavarna ibland ses som *de Andra* och de bristfälliga som ska anpassa sig till det svenska språket, det svenska samhället och svensk kultur. Vårdnadshavarna jämförs av förskolepedagogerna med de infödda svenska vårdnadshavarna vilket skapar ett *Vi* och *de Andra* vilket riskerar att skapa stereotyper där vårdnadshavare med utländsk bakgrund förväntas bli som *vi*.

Uttryck av nyskapande

Att möjligheter till nyskapande gavs i mellanrummet kunde urskiljas i deltagarnas tal på olika sätt och i olika grad. I vårdnadshavarnas tal kan nyskapande förstås när förskolepedagoger upplevs ha ett välkomnande bemötande och att det finns förskolepedagoger tillgängliga som kan vårdnadshavarnas olika språk. Detta upplevs av vårdnadshavarna öppna upp för möten mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare och skapar en grund för tillit dem emellan. Det kunde enligt vårdnadshavarna handla om att förskolepedagogerna log och pratade med dem om barnen, men även att det upplevdes lätt att fråga förskolepedagogerna om saker. En vårdnadshavare uttrycker det så här:

V3: ja att dom är när man kommer och ska hämta barn att dom är öh kan man säga välkomna ... nej det går inte ...

I: ja att dom är välkomnande?

V3: ja precis att dom har glada ansikten å sånt ja det är väl det

I: ja intresserade å

V3: ja inte sura och så det är det ... på dotterns förra förskola då var alla förskolepedagoger sura [skrattar]

Ovanstående belyser att hur bemötandet upplevs av vårdnadshavarna kan skapa utrymme för förutsättningar för nyskapande i mötet med förskolepedagogerna. Att det finns förskolepedagoger som kan de olika språk som vårdnadshavare har och som vårdnadshavarna känner igen sedan tidigare upplevs också som värdefullt och som en möjlighet till nyskapande:

EDUCARE

och vi är nöjda också föräldrar ... det finns också olika personaler som vi känner förut namn på [barnskötare som kan arabiska och somaliska] men finns olika personaler som en kvinna som är somalisk också det är lättare för att vi känner olika personer här. (V1)

Förskolepedagoger med utländsk bakgrund som vårdnadshavarna känner igen sen förut på förskolan kan leda till förutsättningar till nyskapande mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare, och citatet belyser hur detta bidrar med en trygghet för vårdnadshavarna. Nyskapande kan urskiljas när vårdnadshavaren betonar att hon upplever att förskolepedagogerna talar med henne, respekterar och lyssnar på henne och att hon kan fråga dem om saker om hon behöver hjälp med något.

Att kunna sätta sig in i vårdnadshavarnas situation som nya i Sverige framhålls som betydelsefullt av en förskolepedagog, och hon menar att hon delar vårdnadshavarnas situation eftersom hon själv invandrat till Sverige. Hon hade själv upplevt att det hade kommit så mycket information via papper från förskolan vilket hade varit problematiskt eftersom hon ännu inte hade lärt sig svenska. Hon berättar att förskolepedagogerna på hennes barns förskola då markerade i veckobreven till henne med färgpenna det som var den viktigaste informationen, vilket under den tiden hjälpte henne mycket när hon skulle läsa dem. Hon berättar att eftersom hon kan flera av vårdnadshavarnas språk brukar hon förklara saker för dem. Därför upplever hon att vårdnadshavarna ofta söker upp henne för att få information eftersom hon själv invandrat till Sverige, och därmed kan hon sätta sig in i vårdnadshavarnas situation på ett annat sätt:

för att jag själv varit i den situationen så jag vet hur läskigt det är och komma och träffa nya som man aldrig ... ja men man förstår inte språket och man känner sig litet litet så jag försöker ta det lugnt och jag har inte helt språk heller så jag pratar på samma nivå kanske. (P4)

Denna förskolepedagog uttrycker, liksom en annan pedagog med invandrarbakgrund, hur vårdnadshavarna söker upp henne för att hon kan flera språk i syfte få olika saker förklarade för sig. Hon menar att det är en trygghet för dem att ha personal som kan flera språk som de kan gå till när de inte ännu lärt sig svenska. Även flera av de förskolepedagoger som är födda i Sverige uppger att de försöker skapa en relation med vårdnadshavarna genom att tala med dem om vad som hänt under dagen, eller om nåt annat hänt inom familjen. Vikten av att skapa en relation återkommer i deras utsagor och de talar ofta om att vara familjära med vårdnadshavarna för att de ska slappna av:

det som är lättast är ju att man sätter sig i hallen medan de klär av och på sig att dom får den tiden att tänka ut sitt svar eller för att komma till modet att berätta nånting för det är ju ett steg att

använda ett språk som man inte behärskar och dessutom berätta nåt som man inte riktigt vet generellt så det är kanske mera tid. (P3)

Citatet visar att förutsättningar till nyskapande kan skapas om förskolepedagogerna stannar kvar i mötet och ge vårdnadshavarna tid att prata. Förskolepedagogerna uppger att det tar tid att skapa en relation med vårdnadshavarna, men att om vårdnadshavarna ges tid brukar de mjukna upp och berätta om sina upplevelser och bli mer personliga. Det viktigaste i arbetet med att skapa en relation med vårdnadshavarna, enligt en förskolepedagog, är att bjuda in dem och inte kräva någonting av dem så att de känner sig trygga på förskolan. Förskolepedagoger bör ha en öppen inställning, menar hon, för att bygga upp en gemenskap med vårdnadshavarna. Enligt förskolepedagogerna är en öppen inställning och en ödmjukhet inför att man på grund av språkliga hinder ibland inte förstår varandra viktigt i mötet. Detta kan ses som förutsättningar till nyskapande mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare. En förskolepedagog uppger att hon ofta använder Google Translate för att kommunicera med vårdnadshavare som hon inte delar språk med. Hon syftar särskilt på en familj från Nederländerna som kom till förskolan och att förskolepedagogen och familjen inte kunde tala med varandra vare sig på holländska, engelska eller svenska. Förskolepedagogen hade då använt Google translate med vårdnadshavarna och så skrev de till varandra på mobilerna och lyckades på det viset förstå varandra. Men hon lyfter samtidigt att det inte bara handlar om att förstå varandra rent språkligt:

jag tror det handlar lite om kroppsspråk ... hur man tar emot hur man lyssnar ... det är inte bara språket tror jag det är hur man lyssnar visar man initiativ till deras tankar och idéer alltså hur mottaglig man är själv som pedagog också ... nu pratar du med mig och jag lyssnar på dig jag förstår dig liksom. (P7)

Utifrån ovanstående citat kan öppenhet och lyhördhet inför vårdnadshavarnas tankar vara en förutsättning till nyskapande mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare.

En annan förskolepedagog (P2) upplever att det underlättar när de använder sig av bilder vid samtal med vårdnadshavarna. Hon framhåller att om man inte förstår varandra kan man visa en bild för att visa vad barnet har lärt sig, men även för att visa vårdnadshavarna att barnet trivs och har roligt på förskolan.

Sammanfattningsvis angående uttryck av nyskapande, visades att det finns en vilja och förutsättningar som kan leda till nyskapande i mötet mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare.

EDUCARE

Förskolepedagogerna försöker på olika vis skapa ett öppet klimat gentemot vårdnadshavarna. Detta sker exempelvis när de har en öppen inställning till vårdnadshavarna, lägger tid på att skapa en relation med dem eller när de använder sig av bildstöd och kroppsspråk för att förtydliga för vårdnadshavarna. När förskolepedagogerna går ut i mötet med fokus på att skapa en relation med vårdnadshavarna, särskilt om de har ett öppet förhållningssätt och förmåga att sätta sig in i deras situation, skapas förutsättningar till nyskapande. Att sätta sig in i vårdnadshavarnas situation kan vara svårt, men som vi såg i exemplet ovan, när förskolepedagogerna kan vårdnadshavarnas språk och själva har invandrat till Sverige kan det leda till att mötet utgörs av detta tredje rum (mellanrummet) som ger möjlighet till nyskapande mellan vårdnadshavarna och förskolepedagogerna.

Vårdnadshavarna efterlyser ett välkomnande bemötande av förskolepedagogerna, men de menar även att närvaron av flerspråkiga förskolepedagoger spelar en stor roll för att de ska känna sig trygga och förstådda vilket även kan ses som en förutsättning till nyskapande. Som vi såg tidigare under avsnittet anpassning kan vårdnadshavarnas vilja att anpassa sig till förskolans normer och regler förstås som ett försök att närma sig den nya kulturen och därav ses som en form av nyskapande.

Diskussion

I det mellanrum där förskolepedagoger och vårdnadshavare möts, uppstår både handlingar av motstånd och anpassning, samtidigt som vissa tendenser till nyskapande kan ses (Bhabha, 1994). Vårdnadshavarna visade motstånd när det gäller barnens utevistelse och skriftlig information från förskolan, vilket riskerar att försätta vårdnadshavarna i positioner som kan liknas vid hybrididentiteter. Detta gällde exempelvis där vårdnadshavarna försöker förhandla om maktrelationer vilket skulle kunna innebära möjligheter till förändring och nyskapande i mötet. Att en vårdnadshavare upplevde trakasserier från vissa förskolepedagoger på grund av sin utländska bakgrund synliggör en upplevelse av förskolepedagogers syn på vårdnadshavaren som *den Andre*, som någon som är avvikande och annorlunda och som inte följer normen av vad som kan betraktas som svenskt (Bhabha, 1994). Samtidigt finns även en risk att vårdnadshavaren inte känner sig accepterad av samhället vilket kan skapa en känsla av kulturell olikhet och framkalla en identitetssplittring hos individen. Förskolepedagogernas motstånd mot att vårdnadshavarna avböjde att använda tolk vid samtal kan ställas i ljuset av ett maktperspektiv där vårdnadshavaren

blir sedd ur ett bristperspektiv och förskolan som den som har makten att bestämma i frågan. Det motstånd som uttrycktes av en förskolepedagog när hon ombads tolka åt kollegor överensstämmer med Tobins (2020) studie där de förskolepedagoger med utländsk bakgrund fungerade som en religiös, kulturell och språklig brygga mellan invandrargrupper och förskolor. Det kan även medföra att de känner sig klämda mellan två världar eftersom de hamnar i en mellanrumsposition som påverkar dem negativt, exempelvis förskolepedagogen som upplevde att hon fick ta del av och förmedla känslig information mellan vårdnadshavare och andra förskolepedagoger. Det finns även en risk att de pedagoger med utländsk bakgrund används som tolkar på förskolan kan försättas i svåra situationer och öka deras arbetsbörda.

Vårdnadshavarna uttrycker en vilja att anpassa sig men upplever det som svårt, samtidigt som förskolepedagogerna anser att vårdnadshavarna ska anpassa sig till förskolans och den svenska kulturens normer och regler. Här ses vårdnadshavarna som *de Andra* och de bristfälliga som ska anpassa sig till det svenska språket, det svenska samhället och svensk kultur (Bhabha, 1994). Här kan Bhabhas hybrididentitet urskiljas, som handlar om att de befinner sig mellan olika kulturer, där vårdnadshavaren positioneras av förskolepedagogerna på ett sätt som försvårar för dem att ta del av och ingå i förskolans gemenskap.

Förskolepedagogerna förväntar sig att vårdnadshavarna ska bli som *vi* vilket medför en risk att vårdnadshavarna får svårt att identifiera sig, känna trygghet och tillhörighet i det svenska samhället (Bhabha, 1994), men även att majoritetskulturen, den svenska, blir viktigare för vårdnadshavarna att föra över till barnen vilket skulle riskera att resultera i att deras ursprungskultur går förlorad hos den yngre generationen. När förskolepedagogerna, som i exemplet med sjalen, menar att vårdnadshavarnas barn ska anpassa sig till den svenska kulturens normer utmålas vårdnadshavaren, men även barnet, som den Andra och alltså som avvikande och den bristfälliga som ska anpassa sig till förskolan (Bhabha, 1994).

Att använda hot som en sista väg att få vårdnadshavarna att anpassa sig till förskolans regler och normer kan medföra att vårdnadshavarnas tillit och förtroende till förskolan riskerar att brista. Vårdnadshavaren kan här sägas hamna mellan kulturer vilket kan försvåra processen att identifiera sig, känna trygghet och en känsla av tillhörighet, vilket enligt Bhabha (1994) sker när två identiteter möts. I ett längre perspektiv försvåras även samverkan mellan förskola och hem om

EDUCARE

vårdnadshavarnas försök att få inflytande och delaktighet i verksamheten hindras. I ett samhällsperspektiv kan dessa upplevelser skapa en misstro hos vårdnadshavarna mot samhälleliga institutioner och försvåra integrationen i samhället, och även deras rätt att få påverka samhället som medborgare (Norheim & Moser, 2020). Rutiner och aktiviteter i förskolan kan vara förvirrande för vårdnadshavare med utländsk bakgrund, vilket Lunneblads (2017) studie visade, och därför är det av stor vikt att förskolepedagogerna är mer flexibla i sina rutiner för att stötta vårdnadshavarna.

Studien visar att förskolepedagogerna på olika vis försöker vara flexibla i mötet med vårdnadshavarna, exempelvis genom att ha en öppen inställning gentemot dem, något de själva framhåller som viktigt. De uttrycker även en vilja att bygga upp en gemenskap och vara lyhörda inför dem, och de försöker även vara flexibla angående att använda bildstöd och kroppsspråk. Att tolk tillkallas trots att vårdnadshavare motsätter sig detta kan påverka vårdnadshavarnas känsla av tillit till förskolan, men även känslan av att inte uppfattas som kompetent och ha rätten till självbestämmande. Samtidigt kan avsikten från förskolepedagogernas sida förstås som god genom att tolken möjliggör ett möte mellan förskolepedagogerna och vårdnadshavarna.

I resultatet framträder förutsättningar till nyskapande i mötet hos vårdnadshavarna i form av att förskolepedagogerna har ett välkomnande beteende i det dagliga mötet gentemot vårdnadshavarna. Detta välkomnande beteende kan exempelvis handla om att förskolepedagogerna ler när de träffar vårdnadshavarna. Som en vårdnadshavare tidigare uttryckte det är det viktigt att känna sig respekterad av förskolepedagogerna och att de lyssnar på vårdnadshavarna. Ett sådant bemötande från förskolepedagogerna skapar förutsättningar för en miljö på förskolan där vårdnadshavare och förskolepedagoger från olika kulturer möts, och förskolan skulle då utgöras av detta tredje rum med möjlighet till nyskapande i mötet (Bhabha, 1994) vilket skulle stärka samverkan mellan hem och förskola. Detta överensstämmer även med vad Sønsthagen (2020) beskriver som en viktig faktor för vårdnadshavare på förskolan, nämligen vikten av att förskolepedagogerna ler mot dem och var välkomnande samt att barnen var nöjda och hade vänner. Vårdnadshavarna i denna studie påtalar vikten av att ha förskolepedagoger som talar flera språk, vilket även framkom i Tobins (2020) studie där förskolepedagoger med utländsk bakgrund ofta har en viktig nyckelroll i kontakten med vårdnadshavare med utländsk bakgrund och dessa förskolepedagoger kan fungera som en religiös, kulturell och språklig brygga mellan invandrargrupper och förskolor. Detta kan förstås i ljuset av Bhabha (1994) som att vårdnadshavaren befinner sig i en mellanrumssituation där hon dels befinner sig i sin ursprungskultur, dels kommit in i en annan kultur som tidigare var okänd,

och att de förskolepedagoger som talar flera språk då spelar en viktig roll för att skapa förutsättningar till nyskapande i mötet. Att vårdnadshavarna i studien på olika sätt försöker att anpassa sig till förskolans regler och normer kan ses som ett sätt att försöka närma sig den nya kulturen, och en form av nyskapande. Om förskolans verksamhet riktar in sig på kulturella likheter istället för vad som skiljer ger förskolan förutsättningar för detta tredje rum att skapas, där nyskapande kan ske (Bhabha, 1994).

I förskolepedagogernas utsagor framkommer även förutsättningar till nyskapande i mötet med vårdnadshavarna, vilket visar vikten av att kunna sätta sig in i vårdnadshavarnas situation. Detta var något som uttrycktes av de förskolepedagoger som själva invandrat till Sverige och som menade att de därför kunde sätta sig in i vårdnadshavarnas situation, vilket tyder på att de fortfarande är kvar i mellanrumspositionen (Bhabha, 1994) men strävar ur den. Om man betraktar mötet enligt Bhabha (1994) pekar resultatet ovan på att om det finns en ömsesidig vilja till att förstå varandra, där möjlighet till utveckling kan ske, kan något nytt skapas genom förhandling mellan vårdnadshavare och förskolepedagoger i mellanrummet.

Studien visar alltså på goda möjligheter till att skapa goda möten mellan vårdnadshavare med utländsk bakgrund och förskolepedagoger, exempelvis genom att en omtänksam, respektfull och kulturellt inkluderande kommunikation genomsyrar mötet (Karoly & Gonzales, 2011; Norheim & Moser, 2020; Tadesse, 2014). Studien synliggör även en risk att vårdnadshavarna fastnar i att bli kategoriserade och värderade av förskolepedagogerna, vilket bidrar till en reproduktion av föreställningarna om vårdnadshavarna som annorlunda, som *den Andre*, som någon som är avvikande och annorlunda och som inte följer normen av vad som kan betraktas som svenskt (Bhabha, 1994). Om det förväntas att vårdnadshavarna ska förstå koderna för hur man bör agera i en svensk förskolekontext gällande normer, värderingar och kultur riskerar de att lämnas ensamma i detta (Dahl Bergsland, 2017; Sönsthagen, 2020).

Slutsatser

Denna studie bidrar med kunskap om hur förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund uttrycker motstånd och anpassning i mötet med varandra, men även hur något nytt kan skapas ur mötet. En slutsats av denna studie är att förskolepedagogernas flexibla förhållningssätt

ger förutsättningar till att skapa något nytt samtidigt som det finns en risk att vårdnadshavarna kategoriseras och värderas av förskolepedagogerna vilket bidrar till en reproduktion av föreställningar om vårdnadshavarna som annorlunda. Resultatet kan därför bidra till utveckling av förskolans verksamhet samt till förskollärarytbildning om hur detta möte kan tolkas och förstås. Vidare vore det värdefullt för pedagoger, rektorer, vårdnadshavare och i slutändan barnen om ett interkulturellt förhållningssätt kunde genomsyra förskolans verksamhet, något som kan vara föremål för fortbildning.

En förhoppning med studien är även att inspirera till användningen av postkoloniala teorier i studiet av samverkan mellan hem och förskola och vårdnadshavare med utländsk bakgrund. Det finns ett behov av ytterligare studier av möten mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare med utländsk bakgrund från andra miljöer, exempelvis från storstadsregioner i mångkulturella områden som förhoppningsvis innefattar fler antal förskolor och informanter.

Referenser

- Aman, R., & Dahlstedt, M. (2021). Strangers everywhere? Home and unhomeliness in newly arrived pupils' narratives on exile. *Pedagogy, Culture & Society*, 31(4), 725–739. doi: 10.1080/14681366.2021.1948910
- Anderstaf, S., Lecusay, R., & Nilsson, M. (2021). 'Sometimes we have to clash': How preschool teachers in Sweden engage with dilemmas arising from cultural diversity and value differences. *Intercultural Education*, 32(3), 296–310. doi: 10.1080/14675986.2021.1878112
- Baghdasaryan, Z., Lampa, E., & Osman, F. (2021). 'Let us understand each other and work together in the child's best interest' - Exploring the narratives of newly arrived refugee parents in Sweden. *International Journal of Intercultural Relations*, 81, 226–235. doi: 10.1016/j.ijintrel.2021.02.004
- Bhabha, H. (1994). *The location of culture*. Routledge
- Bomström Aho, E. (2023). *Villkor för lärande - Utbildning på språkin introduktionsprogrammet ur lärar – och elevperspektiv*. [Doktorsavhandling Högskolan Dalarna]. <https://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1205918/FULLTEXT02.pdf>

Warström

Brinkmann, S., & Kvale, S. (2018). *Doing interviews*. SAGE Publications. doi:

10.4135/9781529716665

Cohen, L. Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education* (6: e uppl). Routledge.

Copland, F., & Creese, A. (2015). *Linguistic ethnography collecting: Analyzing and presenting data*. SAGE.

Cummins, J. (2000). *Language, power and pedagogy – Bilingual children in the crossfire*. Multilingual Matters.

Dahl Bergsland, M. (2017). *Barnehagens møte med minoritetsforeldre: En kritisk studie av anerkjennelsens og misgjennelsens tilbli-velser og virkninger*. [Doktorsavhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet]. <http://hdl.handle.net/11250/2491709>

Gill, D. (2020). *Exploring the way pre-school practitioners and parents from South Asian diaspora in the UK perceive and construct their young children's identities*. [Doktorsavhandling, University of Leicester]. doi: 10.25392/leicester.data.12702359.v1

Heath, S., & Street, B. (2008). *On ethnography: Approaches to language and literacy research*. University of Michigan: Teachers College Press.

Kalkman, K., & Clark, A. (2017). Here we like playing princesses - newcomer migrant children's transitions within day care: Exploring role play as an indication of suitability and home and belonging. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(2), 292-304. doi: 10.1080/1350293X.2017.1288020

Karoly, L., & Gonzales, G. (2011). Early care and education for children in immigrant families. *The Future of Children*, 26(1), 71-94. doi: 10.1353/foc.2011.0005

Lunneblad, J. (2006). *Förskolan och mångfalden: en etnografisk studie på en förskola i ett multietniskt område*. [Doktorsavhandling, Göteborgs Universitet]

Lunneblad, J. (2017). Integration of refugee children and their families in the Swedish preschool: strategies, objectives and standards. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(3), 359–369. doi: 10.1080/1350293X.2017.1308162

- Läroplan för förskolan.* (2018). Skolverket. <https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-for-forskolan/laroplan-lpfo-18-for-forskolan>
- Löthman, C. (2022). *Från monolog till dialog: Integration av nyanlända familjer i landsbygdsförskolor.* [Doktorsavhandling, Linköpings Universitet]. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1656202/FULLTEXT01.pdf>
- Norheim, H., & Moser, T. (2020). Barriers and facilitators for partnerships between parents with immigrant backgrounds and professionals in ECEC: a review based on empirical research. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(6), 789–805. doi: 10.1080/1350293X.2020.1836582
- Tadesse, S. (2014). Parent involvement: Perceived encouragement and barriers to African refugee parent and teacher relationships. *Childhood Education*, 90(4), 298–305. doi: 10.1080/00094056.2014.937275
- Tobin, J. (2020). Addressing the needs of children of immigrants and refugee families in contemporary ECEC settings: findings and implications from the Children Crossing Borders study. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(1), 10-20. doi: 10.1080/1350293X.2020.1707359
- Sønsthagen, A. G. (2020). Early childcare as arenas of inclusion: the contribution of staff to recognising parents with refugee backgrounds as significant stakeholders. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(3), 304-318. doi: 10.1080/1350293X.2020.1755486
- Van Laere, K., Van Houtte, M., & Vandenbroeck, M. (2018). Would it really matter? The democratic and caring deficit in ‘parental involvement.’ *European Early Childhood Education Research Journal*, 26(2), 187–200. doi: 10.1080/1350293X.2018.1441999
- Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed.* Vetenskapsrådet.
- Vuorinen, T. (2021). ‘It’s in my interest to collaborate ...’ – parents’ views of the process of interacting and building relationships with preschool practitioners in Sweden. *Early Child Development and Care*, 191(16), 2532–2544. doi: 10.1080/03004430.2020.1722116

Warström

Zetterqvist Nelson, K., & Hagström, M. (2016). *Nyanlända barn och den svenska mottagningsstrukturen:*

Röster om hösten 2015 och en kunskapsöversikt. Forte. <https://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1147513/FULLTEXT02.pdf>

Åkerblom, A., & Harju, A. (2019). The becoming of a Swedish preschool child? Migrant children and everyday nationalism. *Children's Geographies*, 19(5), 514–525. doi:

10.1080/14733285.2019.1566517